

**ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ
ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМА**

УДК 378.011.3-051:6]:391(=161.2)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.290824>

Лідія Охріменко, аспірант кафедри
теорії і методики технологічної освіти
Полтавського національного педагогічного університету
імені В.Г. Короленка

**ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТНІСНОГО ПІДХОДУ
ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ
ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМА**

Публікація містить питання щодо використання компетентнісного підходу у процесі вивчення історії українського костюма майбутніми вчителями технологій. Робота містить огляд основних понять, що стосується даної теми: компетенція, компетентність, компетентнісний підхід. Проаналізовано основні принципи компетентнісного підходу під час вивчення історії українського костюма, а також основні особливості фахової підготовки майбутніх учителів технологій.

Підкреслено значення вивчення історії українського костюма як складової компетентнісного підходу, адже це допоможе майбутнім учителям технологій краще розуміти і враховувати національні традиції та цінності у своїй педагогічній практиці, розвинути творче мислення, сформувати уміння та навички, розвинути креативність.

Надано обґрунтований змістовий опис компетентнісного підходу майбутніх учителів технологій. Зазначено опис цього поняття. Розглянуті вимоги до формування професійної підготовки майбутніх учителів технологій, які зосереджені на компетентнісному підході, що враховують їх важливі професійні якості.

Ключові слова: компетентнісний підхід; компетентність; компетенція; учитель технологій; український костюм.

Літ. 5.

Lidiia Okhrimenko, Postgraduate Student of the
Theory and Methods of Technological Education Department,
Poltava Volodymyr Korolenko National Pedagogical University

**THE USE OF A COMPETENT APPROACH
IN THE TRAINING OF FUTURE VOCATIONAL TEACHERS
TO STUDY THE HISTORY OF UKRAINIAN COSTUME**

The publication contains questions about the use of the competence approach in the process of studying the history of Ukrainian costume by future technology teachers. The work contains an overview of the main concepts related to this topic: competence, competence, competence approach. The main principles of the competence approach when studying the history of Ukrainian costume, as well as the main features of the professional training of future technology teachers, are analyzed.

The author emphasizes the importance of studying the history of Ukrainian costume as a component of the competence approach, because it will allow future technology teachers to better understand and take into account national traditions and values in their pedagogical practice, develop creative thinking, develop skills and abilities, and develop creativity.

A reasonable content description of the competence approach of future technology teachers is provided. The description of this concept is indicated. The requirements for the formation of professional training of future teachers of technology are considered, which are focused on the competence approach, taking into account their important professional qualities. The features of the application of the competence approach in the context of training future teachers of these subjects are determined.

Further analysis of the article reveals how the competence approach can be integrated into the practical part of the training of future technology teachers, in particular during pedagogical practice and the use of innovative methods. The article emphasizes the need to create an educational environment that promotes the development of competencies, and also emphasizes the importance of continuous improvement of pedagogical approaches in the context of changes in the modern educational environment.

The author emphasized that this approach promotes the development of independence, critical thinking and the ability to solve creative tasks.

Keywords: competence approach; competency; competence; technology teacher; Ukrainian costume.

Постановка проблеми. Використання компетентнісного підходу при підготовці майбутніх учителів технологій до вивчення історії українського костюма може бути вкрай корисним для їх професійного розвитку. Основний підхід передбачає акцентування уваги на розвитку практичних навичок та здібностей здобувачів з ме-

тою підготовки їх до використання цих знань у практичній професійній діяльності.

Навчання історії українського костюма може бути спрямоване на розвиток ключових компетентностей, таких як культурна, мовна, соціальна та міжкультурна. Адже це дасть змогу краще розвинути розуміння культурних та історичних аспектів україн-

ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМА

ського костюма, його роль у національній культурі та традиціях. Здобувачі зможуть досліджувати значення різних елементів костюма і їх зв'язок з українською ідентичністю.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Проаналізувавши праці видатних науковців, дійшли висновку, що на сьогодні компетентнісний підхід залишається проблемою у підготовці майбутніх учителів технологій до вивчення українського костюма.

Загальні питання компетентнісного підходу до підготовки майбутніх фахівців у педагогічній освіті із різних спеціальностей розглядали І. Булах, І. Кононенко, Н. Бібік, С. Бондар, С. Стрілець, О. Дубасенюк, О. Пометун, О. Савченко, С. Грозан. Аналіз наукових праць і методичних матеріалів засвідчив більш ґрунтовну роботу загальнопедагогічних питань професійної підготовки майбутніх учителів технологій. Велика увага приділена роботам А. Гедзика, А. Терещука, А. Цини, В. Сидоренка, В. Титаренко, Д. Тхоржевського, Н. Слюсаренко, І. Зязюн, О. Коберника, Л. Гриценко, Л. Кравченко, Л. Оршанського, І. Савенка, С. Кулика.

Питання вивчення історії українського костюма майбутніми вчителями технологій у контексті етнодизайну досліджували: В. Титаренко, Л. Хоменко, Ю. Срібна, О. Кудря.

Мета статті – обґрунтування та визначення особливостей використання компетентнісного підходу у процесі підготовки майбутніх учителів технологій при вивченні історії українського костюма.

Виклад основного матеріалу. Компетентнісний підхід – це спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів у навчанні, якими є загальні (базові, ключові) і спеціальні (предметні) компетентності здобувачів освіти. Загальні (базові, ключові) компетентності забезпечують наступність і послідовність навчання упродовж усього життя людини, вони поступово поглиблюються і збагачуються залежно від рівня освіти [3]. У вищій освіті та професійній підготовці виділяють, крім загальних (базових, ключових), професійні (пов'язані зі спеціальністю) та фахові (пов'язані із спеціалізацією) компетентності [5].

Компетентність – набута у процесі навчання інтегрована здатність учня, що складається зі знань, умінь, досвіду, цінностей і ставлення, що можуть цілісно реалізовуватися на практиці [5].

Компетенція – це сукупність знань, навичок, досвіду та умінь, які дають змогу особі ефективно виконувати певні завдання або функції. Це поняття використовується для опису здатності особи успішно застосовувати свої знання та вміння у різних контекстах, що може бути важливим як у професійній сфері, так і в особистому житті [4].

Сучасний освітній контекст, часто розглядає компетенцію як ключовий елемент успіху здобувачів. Вона може включати загальні компетенції, такі

як комунікаційні навички, критичне мислення, розв'язання проблем, а також спеціалізовані компетенції, що вимагаються у певних професійних галузях.

У сфері освіти, компетентність вчителя може включати здатність до використання різних педагогічних методик, вміння адаптувати навчальні програми до потреб здобувачів, уміння ефективно спілкуватися з учнями та їх батьками тощо.

Питання підготовки майбутніх учителів технологій до ефективного формування творчо-інтелектуальних здібностей учнів основної школи досліджувала Н. Мироненко. У її студії визначено термін “готовність майбутнього вчителя технологій до формування в учнів творчо-інтелектуальних здібностей”. Це поняття охарактеризоване як специфічна характеристика майбутнього педагога, що відображає його рівень знань та усвідомлення психолого-педагогічних закономірностей формування творчо-інтелектуальних здібностей на уроках трудового навчання. Основною частиною цієї готовності є розвинута позитивна мотивація до формування творчо-інтелектуальних здібностей учнів, а також вміння вибирати мету, технології, засоби навчання на основі власних розвинутих творчо-інтелектуальних здібностей [2].

Цілковито доцільно вказати, що організація, планування і проведення занять залежить від наявності відповідної навчально-матеріальної бази закладу загальної середньої освіти та дидактичного комплексу. Це, зі свого боку, підкреслює важливість удосконалення професійно-педагогічної підготовки здобувачів у закладах вищої освіти, зокрема, у контексті змісту та використання компетентнісного підходу під час викладання професійно-орієнтованих дисциплін.

Сформулювання компетентності майбутнього вчителя технологій у педагогічному проектуванні приводить до розвитку у здобувачів відповідних навичок: розробки індивідуальних освітніх траєкторій учнів, створення спеціальних курсів і використання ефективних методик їхнього засвоєння, а також використання стимулюючих можливостей у рамках проектних підходів [1].

Експерти з країн Європейського Союзу розглядають компетентності як “здатність застосовувати знання й уміння”, що дає змогу активно використовувати отримані навчальні досягнення у нових ситуаціях [1].

Якщо взяти до уваги використання компетентнісного підходу при підготовці майбутніх учителів технологій до вивчення історії українського костюма це може сприяти більш глибокому розумінню здобувачами як технологічних аспектів виготовлення костюма, так і культурного контексту, в якому він виникав.

Основні принципи компетентнісного підходу можуть бути використані у навчальному процесі для:

– розвитку дослідницьких навичок: Здобувачам треба вивчати історію українського костюма через

ВИКОРИСТАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОГО ПІДХОДУ ПРИ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ ДО ВИВЧЕННЯ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОГО КОСТЮМА

проведення досліджень, архівного пошуку, аналізу джерел і розвитку критичного мислення. Це допоможе їм зрозуміти й інтерпретувати історичні дані та факти.

– роботи з різними джерелами: Здобувачі повинні мати досвід роботи з різноманітними джерелами інформації, включаючи архівні документи, книги, електронні ресурси та інтерв'ю з експертами, щоб отримати комплексне розуміння історії українського костюма.

– практичного застосування знань: Здобувачі можуть брати участь у проєктах, які передбачають дослідження і відтворення різних елементів українського костюма. Це може включати виготовлення власних моделей костюмів, вишивання, аналіз історичних деталей та дослідження традиційних технік обробки матеріалів.

– інтерактивні методи навчання: Застосування інтерактивних методів навчання, таких як діалог, дебати, групові проєкти та практичні заняття, може допомогти здобувачам активно залучатися до вивчення історії українського костюма і розвивати свої навички аналізу та творчого мислення.

– застосування технологій: Використання сучасних технологій, таких як відео, вебінари, онлайн-ресурси та віртуальні екскурсії, може розширити доступ здобувачам до матеріалів про український костюм, зробити навчання більш ефективним і цікавим.

– розвиток творчого мислення: Стимулювання творчого мислення шляхом створення оригінальних проєктів, дизайну костюмів або створення власних інтерпретацій історичних фактів може підвищити мотивацію здобувачів, їх зацікавленість у вивченні.

– оцінювання компетентностей: Оцінювання здобувачів повинно базуватись на їх здатності застосовувати знання у практичній діяльності, а також на розвитку їх особистісних і професійних компетентностей. Оцінювання може включати портфоліо проєктів, практичних завдань, дослідницьких робіт й інших форм активного навчання.

Зі свого боку, принципи цього підходу можуть розвинути креативність, де відбувається стимулювання творчого мислення та самовираження здобувачів через використання різноманітних технік і матеріалів для створення сучасних інтерпретацій українського костюма, розвивати критичне мислення, а саме пошук критичного мислення здобувачами різних аспектів історії та культурного значення українського костюма, а також його впливу на сучасну моду і культурний контекст, розвивати соціокультурну компетентність полягає у підготовці здобувачів до взаємодії з різними культурними й соціальними середовищами, розуміння та поваги до різних культурних традицій, цінностей та поглядів у контексті українського костюма.

Висновки та перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Отже, компетентнісний підхід у процесі підготовки майбутніх учителів технологій став актуальним у сучасній освіті і передбачає розвиток не лише знань, але й умінь та навичок, які допоможуть здобувачам успішно впоратися із різноманітними завданнями та ситуаціями. І тому загальною метою використання компетентнісного підходу є підготовка майбутніх учителів технологій до ефективного вивчення історії українського костюма, розвиток їх професійної компетентності, а також надання їм засобів для підвищення якості навчання учнів. Основною перспективою для подальшої роботи над поставленою проблемою є те, що реалізація практичних завдань, які включають виготовлення елементів українського костюма за традиційними технологіями, може допомогти здобувачам краще зрозуміти процес виготовлення й оцінювання різних аспектів трудової діяльності, при цьому акцентування уваги на значущості української культури через вивчення історії українського костюма, що сприятиме формуванню національної свідомості та культурної ідентичності у майбутніх педагогів, що дасть змогу краще вдосконалити творче самовираження та інновації у виготовленні елементів українського костюма, сприятиме розвитку творчого мислення студентів та їх здатності до самостійного творчого пошуку.

ЛІТЕРАТУРА

1. Авраменко О.Б. Компетентнісний підхід при вивченні технічних дисциплін у професійній підготовці майбутніх учителів. URL: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8144/Avramenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (дата звернення: 04.10.2023).
2. Божко Л.В. Професійна підготовка майбутніх учителів технологій і креслення у контексті компетентнісного підходу. URL: <http://dSPACE.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6902/1/BOZHKO.pdf>. (дата звернення: 04.10.2023).
3. Компетентнісний підхід. *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4. (дата звернення: 04.10.2023).
4. Компетентність. *Вікіпедія – вільна енциклопедія*. URL: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 09.10.2023).
5. Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти: Постанова Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2011 р. № 1392. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>. (дата звернення: 04.10.2023).

REFERENCES

1. Avramenko, O.B. Kompetentnisnyi pidkhid pry vyvcheni tekhnichnykh dystsyplyn u profesiinii pidhotovtsi maibutnix uchyteliv [A competent approach to the study of technical

КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

disciplines in the professional training of future teachers]. Available at: <https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/8144/Avramenko.pdf?sequence=1&isAllowed=y>. (Accessed 04 Oct. 2023). [in Ukrainian].

2. Bozhko, L.V. Profesiiina pidhotovka maibutnix uchyteliv tekhnolohii i kreslennia u konteksti kompetentnisono pidkhotu [Professional training of future teachers of technology and drawing in the context of the competence approach]. Available at: <http://dspace.tnpu.edu.ua/bitstream/123456789/6902/1/BOZHKO.pdf>. (Accessed 04 Oct. 2023). [in Ukrainian].

3. Kompetentnistnyi pidkhid [Competency approach]. *Wikipedia – the free encyclopedia*. Available at: https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%82%D0%BD%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85%D1%96%D0%B4. (Accessed 04 Oct. 2023). [in Ukrainian].

4. Kompetentsiia [Competence]. *Wikipedia – the free encyclopedia*. Available at: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9A%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%D0%B5%D0%BD%D1%86%D1%96%D1%8F>. (Accessed 09 Oct. 2023). [in Ukrainian].

5. Pro zatverdzhennia Derzhavnoho standartu bazovoi i povnoi zahalnoi serednoi osvity [On the approval of the State standard of basic and full general secondary education]. Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine dated November 23, 2011 No. 1392. Available at: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1392-2011-p>. (Accessed 04 Oct. 2023). [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 09.10.2023

УДК 373.3.017:172.15]:37.012(045)

DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4634.2023.290062>

Віталій Демченко, аспірант

Хмельницького національного університету

КЛАСИФІКАЦІЯ ПЕДАГОГІЧНИХ ЗАСОБІВ ФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

На підставі розроблення схематичної основи матеріальних та ідеальних форм вияву національної ідентичності й за допомогою визначення відповідних істотних ознак обґрунтовано авторську класифікацію педагогічних засобів її формування у молодших школярів, що охоплює семіотичну, історіографічну, літературну, мистецьку, фольклорну, ігрову та фізкультурно-спортивну групи. Доведено, що використання цих засобів сприяє виконанню аксіологічної, пізнавальної, морально-етичної, естетичної, індігенізаційної, розвивальної й оздоровчої освітніх функцій початкової школи.

Ключові слова: національна ідентичність; молодші школярі; вчитель початкової школи; педагогічні засоби; класифікація; істотна ознака.

Рис. 1. Таб. 1. Літ. 12.

Vitalii Demchenko, Postgraduate Student,

Khmelnytskyi National University

CLASSIFICATION OF PEDAGOGICAL INSTRUMENTS OF FORMATION OF NATIONAL IDENTITY OF PRIMARY SCHOOL CHILDREN

The article proves the possibilities for expedient and opportune solving the problem of national identity formation among younger pupils within the present social and cultural conditions. Proceeding from the developed outlined basis of material and perfect forms of the Ukrainian national identity display (environmental, artistic, symbolic, domestic, entertaining, on-screen, broadcast, historiographical, digital) and together with the determination of the appropriate significant features, the authorial classification of pedagogical instruments of its formation among younger pupils is justified; it includes semiotic (visual, sound, verbal and kinetic importance), historiographical (printed, multi media, museum and exhibition information content), literary (book, auditory and digital genre representations), art-oriented (musical, song, choreographic, fine arts-oriented and theatrical artistic imagery), folklore-oriented (ethnic, family and religious rituals), game-oriented (simulation, entertaining and educational imitability) and based on physical education and sport (national, domestic and physical activity) groups. It is proved that a complex implementation of these instruments by a primary school teacher is aimed at performing axiological (ideological and organizational association of a children community based on the feeling of belonging to the Ukrainians), cognitive (consideration of the historical and cultural origins of the Ukrainians), moral and ethical (development of the national standards of behavior), aesthetical (adoption of the ideals of the spiritual experience beauty of the people), indigenization-oriented (involvement into reviving, preserving and enhancing ethnical culture), developing (a harmonious development of a personality considering the national worldview positions) and health improving (mind and body strengthening based on the national principals of physical activity) functions of an educational affairs.

Keywords: national identity; younger pupils; a primary school teacher; pedagogical instruments; classification; a significant feature.

Постановка проблеми. Проблема національної ідентифікації молодого покоління в усі часи, а особливо тепер, коли

Україна потерпає від терористичної агресії Росії, є надзвичайно актуальною. Це пов'язано з тим, що в період становлення незалежності для більшості ді-